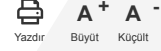

Verdi'nin Otello'su Budapeşte'de

ÖMER EĞECİOĞLU
Müzik Tarihinden

Prömiyeri 1871 sonunda yapılan *Aida*'nın başarısından sonra daha altmışına varmadan çiftliğine çekilip emekli hayatı yaşamaya başlayan **Giuseppe Verdi**, kronolojik olarak *Aida*'nın ardından gelen operasını uzun seneler sonra besteledi. 1847'de *Macbeth*'i operalaştırmış olan Shakespeare hayranı besteci, müzik yayıncısı **Giulio Ricordi**'nin bitmez tükenmez ısrarları sonucu *Otello* üzerine çalışmaya başladı. Verdi'nin son operası (ve tek komedisi) *Falstaff*'tan hemen önce bestelediği bu yeni opera, besteciye dramatik gücünün zirvesine çıkardı ve *Otello* kısa zamanda dünya opera repertuarının önde gelen yapıtları arasında yerini buldu. Eser New York'ta 1888'de, Londra ve bazı kaynaklara göre İstanbul'da 1889'da, ve Cumhuriyet Türkiye'sinde 12 Mart 1960 tarihinde Ankara Devlet Operası tarafından Ankara'da ilk kez seslendirildi.

Arrigo Boito ve Giuseppe Verdi, 1892 yılında müzik yayıncısı Giulio Ricordi'nin Milano Via Borgonuovo'daki evinin bahçesinde (Foto: Achille Ferrario).

Otello ve Othello

Opera, William Shakespeare'in *Othello* adlı trajedisinden Verdi'nin arkadaşı ve librettisti, besteci **Arrigo Boito** tarafından uyarlanarak hazırlandı. Othello oyununun da ilginç bir tarihi var. Shakespeare'in trajedisi için kaynak olarak kullandığı *Un Capitano Moro* (Mağribi Bir Komutan) öyküsü, 1565 yılında **Giovanni Battista Giraldi** adlı İtalyan yazar tarafından kaleme alınmıştı. "Disdemona" hariç bütün karakterlerin isimsiz olduğu orijinal hikâyedeki Mağribi (The Moor) karakteri için "Othello" adını uygun görüp kullanan Shakespeare oldu. Boito'nun librettosunda baş karakterin ve operanın adı İtalyanca şekli ile "Otello" olarak değişti. Boito, Shakespeare'in oyununu bir operanın gerektirdiği yoğun biçime uydurmak üzere kısaltmalar yaptı ve olayların akışında da bazı değişiklikler önerdi. Boito'nun librettosu 1879 yılında hazırıldı. Verdi'nin bu projeye başlaması ise birkaç yıl daha alacaktı.

Otello'nun La Scala'daki 5 Şubat 1887 tarihli prömiyerinin afişi ve ilk Otello Francesco Tamagno (1850-1905).

Verdi *Otello*'yu bir yıla yakın bir çalışmadan sonra 1886'nın Kasım ayında tamamladı. *Aida*'dan onaltı yıl sonra bitirdiği yeni operasının sahneye konulmasında 71 yaşındaki usta besteci Milano'da şef ve yönetmen olarak şahsen çalıştı. Provalarda sanatçıların başındaydı. Eserin ilk gösterimi 5 Şubat 1887 tarihinde Milano'nun ünlü La Scala'sında gerçekleşti. Çok beğenilen ve büyük heyecanla ayakta alkışlanan eserden sonra halkın tezahüratı gecenin geç saatlerine kadar sürdü. *Times* gazetesi muhabirinin Milano'dan bildirdiğine göre sabah saat birde Verdi'nin otelinin önündeki sokaklar hâlâ tezahürata devam eden çoşkun bir kalabalıkla doluydu.

Otello'da baş karakterler ve öykü

Shakespeare'nin trajedisini takip eden öykü kısaca, kıskançlık, ihanet ve manipülasyonun yıkıcı etkileri gibi temalar üzerine kurulmuştur. Operadaki ana karakterler aşağıdaki gibidir:

Otello, Mağripli Venedik generali (tenor)

Desdemona, Otello'nun eşi (soprano)

Iago, Otello'nun yaveri (bariton)

Emilia, Iago'nun eşi (mezzo-soprano)

Cassio, Otello'nun teğmeni (tenor)

Roderigo, Desdemona'ya aşık bir Venedikli (tenor)

Dört perdeden oluşan *Otello* XV. Yüzyıl sonlarında Osmanlıların fethettiği Kıbrıs'ta geçer.

I. Perde: Opera, Türkleri yenen Otello'nun savaş dönüşü çoşkulu bir kalabalık tarafından karşılandığı Kıbrıs'ta başlar. Roderigo, Desdemona'yı sevdiği için Otello'nun hayatta kalmasından dolayı üzgündür. Cassio'yu kendisinden üstün tuttuğu için Otello'ya kızan Iago, Desdemona'nın sevgisini kazanmak için Roderigo ile işbirliği yapar. Iago, Cassio'ya içki içirerek bir kavgaya karıştırır. Öfkelenen Otello, Cassio'yu görevden alır; Desdemona kocasını sakınleştirmeye çalışırsa da onu öfkelenmekten ileri gidemez.

II. Perde: Iago, Cassio'ya affı için Desdemona'nın yardımını istemesini tavsiye eder. Iago, Otello'ya karşı gizlice komplo kurar. Bu planlardan habersiz olan Desdemona, Cassio için

araya girmeye çalışır, ancak bu durum Otello'nun kıskançlığını harekete geçirir. Iago, Otello'nun zihnine Cassio ve Desdemona'nın sadakati hakkında şüphe tohumları eker. Otello'yu, Cassio'yu Otello'nun Desdemona'ya hediyesi olan mendille gördüğüne inandırır.

III. Perde: Otello'nun kıskançlığı dengesiz ve vahşi bir hale gelerek artar. Iago, olayları yönlendirmeye devam eder ve Otello'yu Cassio ve Desdemona'yı izlemeye teşvik eder. Otello, Desdemona'nın artık sahip olmadığı mendili ister ve şüpheleri daha da körüklenir. Iago, Otello'nun Cassio'yu Desdemona'nın mendiliyle görmesini sağlayacak bir durum ayarlar. Artık Desdemona'nın sadakatsizliğine ikna olan Otello, intikam yemini eder.

IV. Perde: Desdemona, Otello'nun niyetlerinden habersiz yatmağa hazırlanmaktadır. Otello içeri girer ve bir anlık sevgi gösterisinin ardından, sadakatsiz olduğuna inandığı Desdemona'yı boğar. Emilia geldiğinde Desdemona'nın ölmekte olduğunu görür. Desdemona kendini savunur ve Emilia, Otello'ya Iago tarafından aldatıldığını anlatır. Otello, Desdemona'nın bedenini kucakladıktan sonra kendini öldürür.

Kıbrıs Gazimağusa'daki Othello kalesi. Kalenin hemen önündeki küçük parkta ise Othello'nun yazarı William Shakespeare'in bir büstü bulunuyor.

Otello'nun müziği aya ve resitatiflerden oluşmuyor. Wagner'in operaları gibi, sahneler ara vermeden birinden öbürüne geçerek sürekli bir şekilde geliyor.

Magyar Állami Operaház

Macaristan Devlet Operası (Magyar Állami Operaház) 2024-25 programına Verdi'nin *Otello*'sunu da dahil etti. 2024 yılı Macar-Türk Kültür Yılı etkinlikleri Budapeşte'de son hızla devam ederken, 19 Ekim 2024 akşamı muhteşem akustiğe sahip bin kişilik Macaristan Devlet Operası salonunda *Otello*'yu izleme fırsatı buldum. Opera orkestrasını Fransız şef Frédéric Chaslin yönetti.

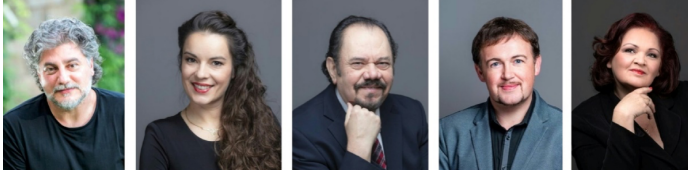

Budapeşte'deki Macaristan Devlet Operasının Andrassy bulvarına bakan ön cephesi (Foto: Ömer Eğecioğlu, 19 Ekim 2024).

Operanın bu prodüksiyonu İtalyan sanatçı **Stefano Poda** tarafından yönetiliyor. Poda sahneye bir kazığın deldiği büyük bir eşkenar dörtgen çerçeve yerleştirmeyi uygun görmüş. Duvarlardan sahneye doğru eller uzanıyor. Genellikle karanlık ve az aydınlatılmış olan sahne siyah olduğu gibi kostümlerde renk aramak boşuna, karakterlerin çoğu opera boyunca siyah giyimli. Eşkenar dörtgen ve kazığın alt yarısı da Otello ve Desdemona arasındaki aşka düşen gölgeyi simgelemek üzere olacak siyaha boyanmış. Iago, sahnenin üstünden aşağı sarkıtılan iplerle Cassio'nun etrafında kelimenin tam anlamıyla bir ağ örüyor. Belki de arka planda bir akrep olsaydı?

Sahne yönetimi oldukça statik. Operanın sonunda suçu ortaya çıkan Iago'nun sahneden bir iki adımda çıkıp gitmesi tuhaf geldi. Bir eleştirmene göre ortaçağ dekoru kullanmayan

Poda'nın prodüksiyonu *Otello*'yu "ebedi bir başyapıt" haline getirmiş. Bence Verdi'nin eseri Poda olsa da olmasa da zaten ebedi bir başyapıt. Poda'nın yaklaşımı operanın geçtiği zaman ve mekâna daha yakın olup soyut sembolizmi bir kenara bıraksaydı bana göre herşey daha anlamlı olurdu.

Verdi'nin 19 Ekim 2024 akşamı Budapeşte'deki Macaristan Devlet operasında sahnelenen *Otello* operasında başrolleri alan sanatçılar: José Cura (*Otello*), Orsolya Sáfár (*Desdemona*), Alexandru Agache (*Iago*), Gergely Ujvári (*Cassio*), Bernadett Wiedemann (*Emilia*).

Otello'yu dünya sahnelerinde hem operatik tenor hem de orkestra şefi olarak yer alan Arjantinli sanatçı **José Cura** seslendirdi. Birden fazla yeteneğe sahip Cura'ya tenor olarak ün kazandıran rollerden biri zaten *Otello*. *Desdemona* rolündeki genç Macar mezo soprano **Orsolya Sáfár** Budapeşte Liszt Akademisi mezunu. Pürüzsüz ve duyarlı icrası ile çok başarılıydı. *Otello* ve *Desdemona*'nın birinci perdenin bitimindeki aşk düeti çok güzel icra edildi. *Iago* rolünde Romen bariton **Alexandru Agache**, *Cassio* olarak Ukraynalı tenor **Gergely Ujvári** ve *Emilia* rolünde Macar mezo soprano **Bernadett Wiedemann** birinci sınıf sanatçılar olduklarını ortaya koydular.

Orkestra ve solistler tam bir uyum içindeydi. Operanın bu iki ögesi çok tatmin edici, ahenkli bir icra sergilediler.

Orkestra şefi Frédéric Chaslin ve oyuncular, Macaristan Devlet Operasının 19 Ekim 2024 akşamki *Otello* gösteriminin bitiminde izleyicileri selâmlarken. Arka planda bir kazığın delindiği büyük eşkenar dörtgen dekoru; sağda ve solda sahne duvarlarından uzanan eller. Dekorun bana hatırlattığı, logo olarak kullanılan, elektromanyetik kuvvetlerin sağ el kuralının

temsili:

(Foto: Ömer Eğecioğlu, 19 Ekim 2024).

Diğer *Otello*

Verdi, *Otello*'dan uyarlanan operasıyla başarı kazanan ilk büyük besteci değildi.

Verdi'den yetmiş yıl önce **Gioachino Rossini**'nin *Otello*'su, 1816'da popüler komedileri *Sevil Berberi* ve *Külkedisi*'nin (*La Cenerentola*) arasında bestelenmişti. Rossini'nin eseri günümüzde sık icra edilen operalar arasında yer almıyor.

İlginç bir nokta, Verdi gibi Rossini'nin de operanın son perdesinde *Desdemona* için bir "Söğüt Şarkısı" ("*O salce, salce*") bestelemiş olması.

Ömer Eğecioğlu

Santa Barbara, CA, ABD

Bu yazı 111 defa okunmuştur.

Yazarın Diğer Yazıları

- Bir Öneri Üzerine Tan Sağtürk'e Açık Mektup - 20 Mayıs 2024
- Klasik Müziğin Son Hârika Çocuğu: Erich Wolfgang Korngold - 23 Mart 2024
- Dead Man Walking MET'te... - 15 Kasım 2023
- Bayreuth Wagner Festival Tiyatrosu - 08 Ekim 2023
- Mermerden Ama Nefes Alan Bir Handel - 01 Mart 2023
- Beethoven'ın Senfonilerine bir Bakış - 24 Kasım 2022
- Mozart'ı bir kez de tenor Michele Ochell'i'den dinleyin - 17 Temmuz 2022
- J. S. Bach'ın Cezaevinde Geçirdiği Ay - 13 Şubat 2022
- Mozart'ın Librettisti, New York'un Bakkalı ! - 07 Kasım 2021
- Franz Liszt'in İstanbullu Öğrencisi - 28 Ağustos 2021
- Frederick Tarihsel Piyanolar Koleksiyonu - 28 Haziran 2021
- Birkaç Hedefi Şaşmış Müzik Eleştirisi - 28 Nisan 2021
- Felix Mendelssohn Buckingham sarayında - 31 Mart 2021
- Opera Bestecisi Daniel Catán ile Söyleşi - 19 Şubat 2021
- François Couperin'in Sultana'sı - 18 Ocak 2021
- Dokuzuncu Senfoninin Türkiye'de İlk Seslendirilişi - 19 Aralık 2020
9. Senfoninin Viyana Prömiyeri - 17 Kasım 2020
- Beethoven'ın Dokuzuncu Senfonisi - 22 Ekim 2020

Editör

Makale / Bildiri

Tefrika

Köşe Yazısı

Söyleşi

Foto Galeri

Video Galeri

Köşe Yazarları

Üye Paneli

Arşiv

Hava Durumu

Gazete Manşetleri

Nöbetçi Eczaneler

Rss Künye İletişim

www.sanattanyansimalar.com Sitesi - Sanattan Yansımalar Sitemizde bulunan yazı , video, fotoğraf ve haberlerin her hakkı saklıdır. İzinsiz veya kaynak gösterilemeden kullanılamaz. Editör: Şefik KAHRAMANKAPTAN